

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ.

За останні роки спостерігається стрімкий розвиток цифрових грошей, випуск та обіг яких здійснюється з використанням різних технічних моделей. Ось чому виникає потреба у правильному розумінні сутності, особливостей функціонування електронних грошей.

Питаннями сутності та перспективами впровадження займалися такі автори як: Горячун Т., Грінченко А.Ю., Липський Р. В., Мороз В. П. Основну увагу приділено перспективам розвитку електронних грошей та правовому регулюванню.

За даними Національного банку України у першому півріччі 2020 року у порівнянні з попереднім періодом у 2019 році обсяг випущених електронних грошей зріс більше ніж удвічі, операцій з електронними грошима – більше як на 60%, також кількість електронних гаманців зросла на 20% .

Це пов'язано зі зручністю - не потрібно, як на картках вводити термін дії картки та CVV код, достатнього запам'ятати один пароль в деяких випадках мати телефон під рукою; анонімністю; простим функціоналом; безпечністю – оскільки не потрібно вводити дані своєї основної картки при розрахунках онлайн. На сьогоднішній день завдяки пластиковим карткам можна отримувати заробітну плату, субсидію, допомогу або пенсійні виплати. Використовуючи особистий кабінет, на банківському інтернет ресурсі користувачі можуть здійснювати безліч фінансових операцій: купівля квитків, поповнення мобільного телефону, оплачувати покупки в інтернеті, тощо.

Це наслідок того, що Україна продовжує свій шлях інтеграції до міжнародних спільнот, при цьому можливе використання електронних грошей. Національний банк підтримує рух економіки України до безготівкових розрахунків і сприяє розвитку платіжної інфраструктури, оскільки основною його метою є: створення безготівкової економіки, з метою контролю грошових потоків, забезпечення безпечних, прозорих та надійних розрахунків.

Згідно з законом України Про платіжні системи та переказ коштів і Україні

від 05.04.2001 року №2346-III електронні гроші (e-money) – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі, а їх випуск може здійснювати виключно банк [6].

Однак Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що «електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу грошової одиниці України, оскільки випускаються банками і мають обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб» [5].

Ними можуть розраховуватися фізичні особи так і суб'єкти господарювання, тобто юридичні особи. В той час коли фізичні особи отримали право використовувати електронні кошти для оплати товару та переказувати іншим користувачам, юридичні особи можуть використовувати такі кошти лише для здійснення оплати товарів і тільки в гривні.

Для того, щоб здійснити переказ коштів, потрібно першим чином придбати електронні гроші за реальну валюту. В результаті купівлі, певна сума коштів буде зараховуватися на електронний гаманець. Користувач може поповнювати електронний гаманець з платіжної картки, з банківського рахунку, через платіжні термінали або відділення банку. Станом на сьогодні випуск електронних грошей можуть здійснювати 23 банки. Такі, як Mastercard - Універсалбанк, Кредобанк, Мегабанк, Айбокс банк, Ідея банк, Таскомбанк, Альфа-банк, Приватбанк, банк Восток, Пумп, Ощадбанк, Індустріалбанк, Кристалбанк, Перший український міжнародний банк, Перший інвестиційний банк; Visa – Мегабанк, Ощадбанк, Конкорд, Пумп, Приватбанк, Індустріалбанк, Ідея банк, Перший український міжнародний банк, Перший інвестиційний банк.

Серед вище зазначених платіжних систем найбільшу частку використання становлять кошти Forpost, Maxi, Globalmoney та Mastercard.

Якщо говорити про систему безконтактних розрахунків, то їх технології розвиваються з надзвичайною швидкістю. Користувачі можуть безпечно і швидко здійснювати розрахунки в торгових точках за допомогою – на POS-

терміналах, що мають технологію безконтактної оплати NFC. Принцип дії такого гаманця полягає в тому, що користувачу досить просто зберегти дані своїх банківських карт і розплачуватися ними швидше і зручніше, без необхідності кожного разу вводити карткові реквізити.

Також набуває популярності ідея про створення центральними банками власних валют. Причиною виникнення такої ідеї стало прагнення до мінімізації готівки в обігу. Так Національний банк України продовжує вивчати можливість випуску е-гривні, яка буде заснована на технології блокчейн.

В результаті дослідження було виявлено можливість застосування системи блокчейн у разі застосування централізованої моделі, також е-гривня може бути альтернативою готівці, платіжним дорученням, платіжним карткам та електронним грошам. Оскільки розрахунки гарантуються Національним банком України - е-гривні буде забезпечена простотою використання, доступністю, безпечністю та швидкістю розрахунків. Однак через те, що Пілотний проект мав обмежене коло користувачів, перелік операцій та невелику кількість, обсяги транзакцій, що були здійснені, він повністю не зміг надати можливість, щоб у повному обсязі оцінити привабливість та потенційний рівень залученості населення України до такого інструменту. Суть такої моделі полягає в тому, що Національний банк є одноосібним емітентом е-гривні, а комерційні учасники ринку виконують сервісні (агентські) функції.

Проблемою також є неврегульованість українського законодавства що до виникнення подвійності трактування поняття «електронні гроші». Адже з одного боку, вони є засобом платежу, які не можуть бути прирівняні до статусу національної грошової одиниці – гривні, а з іншого боку – вони є зобов'язанням емітента, яке виконується в готівковій чи безготівковій формі.

В результаті проведення аналізу сутності, та особливостей функціонування електронних грошей, їх сучасного стану можна зробити висновки, що ринок електронних грошей продовжує розвиватися стрімко – основними причинами є зручність використання та зменшення готівкових коштів в обігу. Основною перепоною залишається бути проблема правового регулювання електронних грошей.

Література

1. Верес І. Поняття та ознаки електронних грошей. Цивільне право і процес. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/4.pdf>
2. Глосарій банківської термінології: Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123302
3. Горячун Т. Сутність поняття «Електронні гроші». Міжнародні визначення та українське законодавство. Вісник Чернівцівського державного технологічного університету. URL: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=1318>
4. Електронні гроші: Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412&cat_id=22918283
5. Лист Національного банку України «Щодо визначення окремих понять» від 07.06.2013 № 25-112/6750. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13>
можливість випуску власної цифрової валюти – е-гривні. Національний банк України: прес-реліз. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=96166822&cat_id=55838
6. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 2001 р. №29. Дата оновлення 07.02.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/ed20190207#n281>
7. Сахаров П.О. Окремі аспекти обліку електронних грошей та особливості проведення їх аналізу та аудиту у банках. Мукачівський державний університет. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/205.pdf
8. Що таке електронні гроші та їх можливості? URL: <https://tvoigroshi.com.ua/uk/novosti/chtotakoe-elektronnye-dengi-i-ih-vozmozhnosti>